

СВЕСКЕ

број 96 • јун 2010.

књижевност • уметност • култура

Виолета Иаковић

Лиу Шуе Лин

Ненад Грујичић

Лион Сојхтвангер

Ранко Павловић

Раул Браска

Мирче Елијаде

Слободанка Владив-Гловер

Маргарет Мак Милен

Младен Калпић

Исаијас Лернер

Драгана Бошковић

УМЕТНИЧКИ ИЗАЗОВ У МОДЕРНОМ ВРЕМЕНУ

предраг ћирић

Академски сликар мр Предраг Ћирић рођен је 1958. у Земуну. Дипломирао је 1989. године на катедри сликарства Факултета примењених уметности у Београду, у класи професора Владе Тодоровића. Имао је неколико самосталних изложби у Србији и у иностранству, међу којима посебно место заузима изложба 2004. године у *Cité Internationale des Arts*, у Паризу. Овај разговор, вођен једног пролећног дана у разнобојном амбијенту његовог атељеа, уједно је и најави изложбе која ће бити одржана у јуну месецу у галерији „Студентски град“ у Београду. Ћирић говори о односу традиционалног и модерног, месту српске уметности у европском контексту, својој поезици и уметничком креду...

У савременим естетичким расправама често се помиње неопходност класичних, чистих форми. У ликовној уметности неопходно преовлађују мултимедијалне форме, као што је перформанс. Колико слика као класични израз успева да опстане у савременог контексту?

Ултимативност је у сваком случају непотребна и некорисна, како у уметности тако и у свету политике. То није донело ништа добро, аналитички приступ је већ много делотворнији и уноси тако неопходан „разлог постојања“ (*raison d'être*). Историјска премиса оригиналности и уметничке спознаје, у распону од распетог Христа до сликарства Матиса и Пикаса, управо упућује на невероватну еволутивност саме уметности, па и њених реперкусија на савремено стваралаштво уметника. За разлику од уметности ренесансе, њене непоновљиве духовности и референтних уметничких дела, када су поново вреднована дела антике, данашњи заговорници

ци негирања класичних форми глорификују одређене мултимедијалне форме, како у теорији естетике као концептуалног израза, тако и у такозваној „уметности перформанса“.

Очито је да су присталице концептуализма маргинализовали уметнички израз и духовно богатство које су поседовали уметници током читаве историје уметности. Не сматрам да су створили трајне вредности које се могу сматрати референтним у односу на било који стил уметности. Захваљујући утицајним средствима масовних комуникација, који су изразито наклоњени концептуалном изразу, јасно је да концептуализам поседује медијски рејтинг високе категорије. Наравно, управо од селективности самог аудиторијума зависи шта ће имати примаран или секундаран значај – оно што је очигледно, јесте да се насупрот технолошкој и медијској еволуцији, перцепција савремене цивилизације изразито мења у дискурсу нових технологија и развоја уметности савременог друштва.

Сам појам „слика“, битно је променио свој првобитни смисао под утицајем развоја филма, телевизије и у опште развоја медија као новог и моћног еталона постиндустријског друштва. Данас постоји доминација „визуелних представа“ које представљају мултифункционалан чинилац у свим аспектима медијских и културних активности.

Каква је у том погледу ситуација код нас, а каква у иностранству?

Код нас у Србији је слична ситуација као и у свету, јер у основи и ми делимо искуства глобализације и утицаја медија на савремену уметничку праксу. При томе хиперпродукција историје и негативни ефекти транзиције предуго трају. Више нема идеала који би покренули ентузијазам и алтруизам нације, која показује очигледне знаке умора и опште резигнације! Код нас суверено влада само традиција медиокритета, што

у комбинацији са партијским комбинаторикама, води ово друштво у потпуну аутодеструкцију, са свим негативним импликацијама које произилазе из свега тога! У сенци таквог друштва уметност остаје на сомнабулан начин, ретки појединци дају оно што поседују у свом уметничком бићу, имприматур њиховог уметничког рукописа то јасно формулише. Јер док стварамо – дотле и постојимо.

Каква је дијахронијски положај нашег сликарства у оквиру европског? Који су то Теби, били претци највећег приближавања током историје?

У уметности сваки дух има своју форму, ван које не може као уметност постојати – употребити при том неадекватну форму значи лишити га његових есенцијалних моћи. Упркос значаја аутизма и дословних цитата помодних уметничких стилова, српско сликарство има своје корифеје, аутентичне и интригантне ствараоце. Европска ликовна цивилизација је у својој историји полазила од визуелно-реалистичних асоцијација, али ту су и утицаји других ликовних култура: афричка са магијом, азијска са симболиком и тако даље.

Сликарство „Медијале“ је сигурно једна од најоригиналнијих појава у нашем сликарству. Скуп необичних аутора, креативности и ниво духовне вертикале коју су поседовали чине част овој култури и у свакој другој култури они би представљали авангарду. Једино Србија одувек има кратко памћење, тешко, споро и недолично се одујужује својим референтним ствараоцима. Музеј „Медијале“ за сада постоји само као идеја која још увек не представља артефакт уметничког наслеђа са музејом који јој свакако припада. Наравно, опуси Миће Поповића, Бате Михајловића, Србиновића, Омчикуса, као и претходника Лубарде, Милуновића, Гвозденовића, Цуце Сокић – унели су изразити сликарски рафинман који је апсолутно комплементаран са европском традицијом.

Када помињем уметност овог поднебља, поштовање

увек треба указати и мајсторима Урошу Пређићу, Паји Јовановићу, Јовану Бијелићу, Надежди Петровић... Разлика у презентацији уметничких представа наших сликара равна је разлици измењених значења генерисаних променом опште слике света. Сведоци смо, тако, да је Владимир Величковић изабран за члана Академије лепих уметности у Француској, што је сигурно једно од највећих признања које је добио било који уметник са ових простора, уз престижну Нобелову награду коју је добио Иво Андрић 1961. године за књижевност.

Иако мултимедиијални пројекти и концептуализам привлаче уметнике и јублику, необично је да не припадаш већини актуелних уметничких трендова. Насупрот томе, бавиш се сликарством и техником вишража...

Бавим се оним уметничким изразима који су својствени мом уметничком хабитусу. Уље, акрилик, комбиноване технике, цртеж као и техника вишража – то су елементи уметничке праксе који сами по себи представљају изазов и пружају многе могућности. Основа свега је цртеж, он је мој вечити пратилац ка некој другој обали, некој реци без повратка...

У јуну месецу ове године, у галерији „Студентски град“ биће постављена твоја изложба цртежа, као омаж овој традиционалној сликарској техници.

„Цртати не значи цртати, већ цртати значи мислити“ – говорио је Гистав Моро, чувени француски сликар, професор Анрија Матиса. Заиста сам уживао приликом посете Музеју Гистава Мораа у Паризу – каква ликовна ерудиција... то је пример нечега што поседују сви велики уметници. Роден, Ван Донген, Шагал поседовали су управо ту изразиту сензибилност и страст, која их је водила ка хоризонту нових уметничких слобода.

Техника вишража је оно што желим да радим и даље,

нове фигуративне композиције, као и апстрактне композиције јесу уметничке форме које ме инспиришу.

Код обе ове ликовне дисциплине постоји директан контакт са материјом?

Да, ово си изврсно дефинисао. И у сликарству и вишражу постоји директан контакт са материјом. Та врста тактилности и традиционалних уметничких поступака чини да уметник може и жели да кореспондира са различитим техникама и формама, при чему оригиналност није довољна – неопходан је и низ других компоненти. Пре свега смелост и укусу – можда је права реч „рафинман“.

Веома ценим допринос француске културе светској цивилизацији, уосталом још нико није превазишао сјајног Андреа Малроа, министра културе Француске Републике. За разлику од европске традиције, код нас је присутна ефемерна културна политика, учинак наших министара културе је сличан уметности минимализма. Ефекти ових импровизација су погубни за духовно биће Србије. Без континуитета у култури и политици тешко се стиже до прокламованих друштвених и естетских вредности. Насупрот општој тенденцији ка стицању аплауза и јефтених политичких поена код Европске Уније, форсирањем концептуализма и многих других изама – српско средњовековно сликарство је увек представљано као носталгија за прошлосту, а у новије време вероватно ће доћи до неких нових виђења и синтезе са ликовним представама, колоритом и имагинацијом фресака као наслеђа Византије и духа источне традиције. Управо је ту један од могућих начина да се створе нове концепције и у свести уметника као и креатора културне политике ове земље. Уметност је свакако као појава племе и осеке, управо сада долази време нових искушења, нека нова питања – неки нови одговори... Та наша особина да не волимо утабане стазе је наша судбина, наш „источни грех“, нека-

да се човек трудио да спозна суштину, да израчуна обим земље – да снагом свог разума открије тајне природе и људског бића. Данас, да је жив, Лонгин би свакако изјавио да равнодушност влада одасвуд! Некадашње концепције света су се смењивале и пружале слику о свету, човеку, љубави и управо је уметност увек сведочила и изражавала дух једног времена, остављајући траг у времену и простору.

Управо због везе са материјом насупрот њеном нејасноћању код многих савремених форми, да ли би одредио себе као класичног уметника?

Питање категорије, питање стила – многе књиге су написане о томе, а ја лично држим да припадам фигуративном сликарству. Цртежом и бојом следим порив ка симболичности и поетици слике. Остало је питање за историчаре уметности и њихова разматрања. Само суд времена је она крајња истина коју време носи за све нас...

Твоје сликарство свршавају у „поетски симболизам“.

Поезија чини есенцијални дух уметности, то је на неки начин зачин живота и љубави која је неопходна у стварању. Ако нема поезије, онда нема ни мелодије која даје лепоту свакој композицији.

Наслов твоје магистарске тезе је „Техника вишража и вишражне композиције као уметнички изазов и реминисценција у условима савремене архитектуре“. Која је тема твоје докторске тезе на којој управо радиш?

„Искуство утицаја уметничких форми на естетику модерних медија“ је наслов тезе која неоспорно представља медијски изазов који желим да истражим и до-

кументовано представим чињеницама које треба научно проверити. То је још у припреми, надам се да ћу то привести крају. Моја обавеза је да урадим ову тему *lege artis* и верујем да ће тако и бити.

Савремени естетичари говоре о крају уметности иа синога и о крају сваке теорије о њој. Колико наука има у теорији уметности? Има ли уметност свој крај?

Верујем да ће, и поред свих промена, значај „слике“ у контексту сликарства и осталих области ликовне уметности бити само редефинисан у извесном смислу са свим естетским значењем које ће подарити имажинација нових уметничких стваралаца. Славни Пикасо је на питање да ли је могућа смрт уметности, одговорио: „Увек ће постојати један зид, на који ћу укуцати један ексер и окачити своју слику!“ Тиме је све рекао...

Следиш, поред уметничке, и академску линију развоја. На пољу књижевности, кажу да су најгори њисци бивши студенти књижевности. Сузбија ли академско знање онај основни, шакорени анимални импулс као уметничком изразу? Колико је академска надградња бремена а колико њошора уметнику?

Најважнији је резултат, односно слика – за сто година никога неће занимати социјални и академски услови у којима је стварао одређени уметник, већ ће их искључиво занимати само уметничко дело, као артефакт, и то је оно што је примарно, у свему томе. Наравно занат се подразумева, остало је ствар критике, свако нека ради оно што је природа његовог посла. Не сматрам да академско знање лимитира уметнички израз, некад су постојале школе у којима су уметници учили занат, затим следе цехови, гилде, разне мануфактуре све до развоја академија које су значајно утицале на формирање стила и образовање генерација уметника.

Познато је да веома мали број студената који заврше академије постану уметници у правом смислу речи! Тако је увек било и биће... То је природа ствари, одређени вид селекције који постоји свуда у природи, уметност је аксиом који ваља доказати – својим делом и приступом одређеним темама. Многи велики уметници су били аутодидакти, али то не значи да нису имали занат. Стваралаштво Сутина, Пикаса, Далија и многих других евидентан су доказ да чист академизам није неопходан.

Уосталом, зар можете замислити енергичног и екстравагантног Пикаса како уредно оверава семестре и полагаже све прописане теоријске испите... Основно правило у уметности је да нема правила. Морате их сами створити да бисте могли да се служите њима! То је рударски посао. Симболички то значи да Вас на крају тунела чека светлост сазнања – уколико доспете до краја тунела, значи да сте победили себе и све изазове који Вас очекују на том трагању *ad infinitum*.

Разговарао: Никола Појовић